

A kuruc kor költészete c. tárgykör ismétlése a 7. osztályban

Nevelési feladat:

1. A kuruc költészet értékeinek kiaknázása a cselekvő, áldozatos, honvédő hazaszeretetre való nevelés céljából.
2. A kuruc költészet etikai, művészi értékeinek felismerése, szeretete, megbecsülése; felhasználása az iskolai ünnepélyeken (osztály, őrsi, rajkeretben), irodalmi klub-délutánokon stb.

Oktatási feladat:

1. Átfogó, lényegyet adó kép kialakítása a kuruc kor költészetéről: a tanult versek tartalmi, formai értékeinek, a velük kapcsolatos irodalomelméleti anyagnak (dal, ballada, hangsúlyos verselés) a rögzítése.
2. Új szempontok érvényesítése:
 - a) A szöveggyűjtemény 1–2 versének beiktatásával megemlékezés a kuruc költészet szakaszairól,
 - b) a kuruc költészet hatásának vizsgálata: Jókai—Móra novellák koncentrációjával és előreutalással Ady költészetére.

Mivel az év végén már elég tárgyi tudással, műelemzési gyakorlattal rendelkeznek tanulóink, csoportmunkával oldhatjuk meg az ismétlést.

A megelőző irodalomóra végén 3 munkacsoport kap feladatot:

1. munkacsoport:

- Hogyan keletkezett a kuruc költészet?
(a történelmi helyzet – a kuruc költészet keletkezése, a művek terjedése, fennmaradása – a kuruc költészet mondanivalója)
- A csoport legjobbja a lexikon kijelölt részeinek segítségével beszámolhat Thaly Kálmán szerepéről, megemlítheti a kuruc költészet szakaszait.

2. munkacsoport:

Hogyan ábrázolja a kuruc költészet a haza és a nép sorsát? Verselemzések: Papvilág Magyarországon, Csinom Palkó, Kerekes Izsák.

3. munkacsoport:

Új művek önálló feldolgozása a szöveggyűjteményből pl:

Rákóczi nóta

A szegények éneke

A csoport legjobbja feldolgozhatja Mikes szerepét (lexikon vagy más forrás-munka segítségével).

Ha a 3 munkacsoport nem foglalja magába az osztályt, a többiek a művek újra-olvasásával a tankönyv. magyarázó szövege alapján készüljenek!

* * *

I. 1. Előkészítés:

a) „Pro Patria et Libertate” Mit jelent a latin mondás? Kit és milyen kort idéz? (1670–1711: kuruc kor, török kiűzése, németellenes harcok).

— Mi a mondanivalója a kor költészetének?

— Milyen szerepe van a mi szülőföldünknek ebben a korban? (Felkelés Hegyalján, Tarpa, Esze Tamásék).

b) A csoportvezetők számoljanak be: hogyan bontották, osztották szét feladatukat!

2. Célkitűzés: Mit jelent számunkra a kuruc kor költészeté?

II. A csoportok beszámolója a kuruc kor költészetéről tanult és új művek alapján.

1. Munkacsoport: a kuruc költészet keletkezése:

1. tanuló:

„Rajtunk török dúl, rajtunk német jár”

Rövid korfestés,

— a népre nehezedeő terhek: török, német, egyházi, földesúri elnyomás,

— török, németellenes függetlenségi harcok, a kuruc mozgalom kialakulása.

2. tanuló

A kuruc költészet keletkezése

— a függetlenségi harc irodalmi ábrázolása ismeretlen népi szerzők, diákok, prédikátorok verseiben

— terjedése, fennmaradása kéziratos daloskönyvekben

— Thaly Kálmán szerepének rövid ismertetése:

— gyűjtőmunkája

— 1872: a kuruc kor eseményeit, érzésvilágát, törekvéseit tükröző versgyűjtemény kiadása (adalékok a Thököly és Rákóczi kor irodalomtörténetéhez)

— Thaly szerzeményei a gyűjteményben

— Az 1. munkacsoport beszámolójának lényegét vázlatban rögzítjük.

2. munkacsoport: a tanult versek elemzése.

1. tanuló: Papvilág Magyarországon

— a főúri főpapi elnyomás elleni jobbágyi panasz, keserűség kitörése a prédikátor énekben.

2. tanuló: Csínom Palkó

a győzelmi öröm, lelkes hazafiság, harci elszántság, németgyűlölet.

— A tartalomnak megfelelő műfaj (dal, táncdal).

— A pattogó ritmus szerepe.

Festmény reprodukciók Rákóczi zászlóbontásáról. Koncentráció a történelemmel.

Helytörténeti vonatkozás. A csoportok műsortervének ismertetése.

Motiválás a nev. okt. feladat alapján. Táblára, füzetbe írjuk.

Történelmi koncentráció.

Lemezről meghallgatjuk a szájhagyományokból és kéziratos verstördékekből Thaly által szerkesztett kuruc tábori dalt.

Differenciált foglalkozás osztályfoglalkoztatással.

Vázlat.

Differenciált osztályfoglalkoztatás: a népi szenvedés, elszánt gyűlölet kifejező eszközei.

Igaz honvédő hazafiságra nevelés.

Versmondás, irodalomelméleti ismeretek, a dal fogalma.

3. tanuló: Kerekes Izsák

Miért és milyen költői eszközökkel emeli hőssé a népballada Kerekes Izsákot?

A 2. munkacsoport beszámolójának lényegét is vázlatban rögzítjük.

3. munkacsoport: Új művek ismertetése:

1. tanuló: Rákóczi nóta
2. tanuló: A szegénylegények éneke
3. tanuló: Mikesről.

A népballada fogalma. Osztályfoglalkoztatás. A Csínom Palkó és a Kerekes Izsák ritmusának összehasonlítása, a hangsúlyos verselés.
Részösszefoglalás. Vázlat.

Részösszefoglalás. Vázlat.

III. 1. Összefoglalás:

- A kuruc költészet hatása, a kuruc kor feldolgozása Jókai, Móra, Ady munkásságában, a kuruc költészet tartalmi, formai értékeinek felhasználása.
- 2. Házi feladat: A következő órai ismétléshez a csoportfeladatok kiadása (előre elkészített feladatlapon).

A nevelési-oktatási célok kiteljesítése. Osztályfoglalkoztatás: a tanult és önállóan megismert kuruc korral kapcsolatos művek.

Táblai vázlat:

Mit jelent számunkra a kuruc kor költészete?
(XVI. sz. vége – XVII. sz. eleje)

Népi, nemzeti, németellenes költészet
Thaly Kálmán szerepe – szerzeményei
Politikai – vitézi – bújdosó – históriás énekek, dalok.
Balladák: hangsúlyos, nemzeti verselés.
„Csak szegények s nem urfiak
véreket ontották”.

BORY ENDRÉNÉ,
Nyíregyháza, Tanárképző Főiskola

Ady Endre — Összefoglalás. 8. osztály

„Jöjj el szabadság”

Oktatási feladat:

Az Ady Endréről tanultak rendszerezése, összefoglalása. A versmondási, versolvasási és elemzési készség fejlesztése.

Nevelési feladat:

1. A költő haza – és népszerűtete, hite az emberibb jövőben.
2. „Ifjú szívekben élek s mindig tovább ...”
3. Üzenete – félévszázad távolából.